Innspill til ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye – Namsenvassdraget

Namsenvassdraget med sine sideelver og bekker har stor betydning for naturmangfold, kultur, historie og næringsliv i Namdalen. For å sikre livskraftige laksebestander for framtidige generasjoner må den nye stortingsmeldingen legge til grunn en helhetlig, kunnskapsbasert og langsiktig forvaltning av villaksen – fra gyteområdene i elva til oppvekstområdene og høstingen langs kysten. Kommunene mener at forvaltningen av villaksen må bygge på et felles ansvar for å bevare de stedegne laksebestandene. Målet må være å sikre livskraftige bestander som også i framtiden kan gi grunnlag for bærekraftig høsting, både i sjø og elv.

En bærekraftig villaksforvaltning forutsetter både gode lokale tiltak i vassdragene og streng regulering av høstingen av villaks i sjøen.
Forvaltningen av villaks kan ikke begrenses til tiltak i elvene. Laksen fra vassdragene påvirkes av forholdene i sjøen, vandringsveiene i sjøen og beskatningen langs kysten. Dette får direkte konsekvenser for hvor mange fisk som vender tilbake for å gyte. Derfor må forvaltningen ta hensyn til den samlede belastningen bestanden utsettes for, uavhengig av kommunegrenser og forvaltningsnivå. Likhetsprinsipper for fordeling av restriksjoner bør også omfatte sjøfiske med klare kvotebegrensninger.

God forvaltning krever dessuten at reguleringene vurderes i sammenheng med andre påvirkningsfaktorer, som lakselus, rømming fra oppdrett, sykdom, klimaendringer og tap av leveområder. Det må være tydelig hvem som har ansvar for å følge opp utviklingen, og hvordan ny kunnskap skal føre til endringer i forvaltningen. Det er derfor viktig at Sør-Namsenfjorden fortsatt er fri for oppdrettsanlegg for å sikre villaks og smoltens vandring og overlevelse.

Kommunene må ha virkemidler og ressurser.
Kommunene ønsker å bidra aktivt gjennom kartlegging, restaurering, rehabilitering av leveområder og habitatforbedringer. Dette krever forutsigbar finansiering, faglig støtte og systematisk overvåking som dokumenterer om tiltakene gir ønsket effekt.

Vi ber om at midler fra Havbruksfondet gjøres tilgjengelige også for kommuner med laksevassdrag uten kystlinje. Påvirkninger i sjøen får konsekvenser for laksen gjennom hele vassdraget. Kommuner som forvalter viktige laksevassdrag, bør derfor anerkjennes som en del av det samlede arbeidet med å bevare villaksen.

Kommunene bidrar gjennom arealplanlegging, landbruksforvaltning, arbeid med kantsoner og samarbeid med grunneiere og rettighetshavere. SMIL-ordningen kan støtte relevante tiltak mot erosjon og avrenning. Lokal kunnskap og nærhet til dem som bruker og forvalter områdene, gir et godt utgangspunkt for praktiske løsninger.

Villaksen er også grunnlaget for levende lokalsamfunn
Laksefisket er en viktig del av identiteten, historien og kulturen i lokalsamfunnene langs hele vassdraget. Det binder sammen generasjoner, gir naturopplevelser og styrker lokal tilhørighet og bolyst.

For grunneiere og rettighetshavere kan fisket være en viktig inntektskilde og gi grunnlag for investeringer i forvaltning og tilrettelegging. Laksefisket skaper også aktivitet for overnattingssteder, serveringssteder, butikker, guider og andre lokale virksomheter. Ringvirkningene omfatter dermed langt flere enn dem som eier fiskerettighetene.

Svekkede bestander og nødvendige begrensninger i fisket får konsekvenser for næringsliv, arbeidsplasser og lokalmiljø. Nettopp derfor er god forvaltning avgjørende. Målet må være å bevare bestandene og samtidig sikre grunnlaget for et bærekraftig fiske og framtidig lokal verdiskaping.

Det er likevel bestandens tåleevne som må sette rammene for høstingen. Et langsiktig perspektiv, tydelige reguleringer og respekt for naturens tålegrenser er nødvendig dersom både laksen og næringsgrunnlaget rundt fisket skal ha en framtid.

En forpliktende handlingsplan for framtiden
Den nye stortingsmeldingen må følges opp med en konkret handlingsplan, tydelig ansvarsfordeling og langsiktig finansiering. Forvaltningen må se hele laksens livsløp i sammenheng og sikre forpliktende samarbeid mellom kommunene, rettighetshaverne, fagmiljøene, statlige myndigheter, samt omfatte internasjonalt samarbeid med fokus på bevaring av arten.

Det må etableres et kunnskapsbasert system som følger utviklingen i bestandene, vurderer den samlede belastningen og sørger for at reguleringer og tiltak justeres når situasjonen krever det. Dette omfatter både tiltak i elvene, beskyttelse av laksens leveområder i sjøen og streng regulering langs kysten.

For Namsenvassdraget er målet å bevare en livskraftig og bærekraftig laksestamme.
Det krever at vi forvalter ressursene med langsiktighet, kunnskap og ansvar – og at hensynet til villaksens framtid veier tungt når ulike interesser skal balanseres.

Dette er en investering i naturarven, kulturhistorien og framtidig verdiskaping i Namdalen. Villaksen er en felles ressurs og et felles ansvar. Forvaltningen må derfor være sterk nok til å beskytte bestandene, også når det innebærer nødvendige begrensninger i dagens høsting.